

**A felsőoktatási képzések ágazati modernizációja (RRF-2.1.1-21)
Programakkreditációs fejlesztési munkacsoport
Képzési területi akkreditációs eljárás**

2023/12/15

Összefoglaló

A Programakkreditációs fejlesztési munkacsoport a projekten belül olyan eszközt fejlesztett és tesztelt, ami alkalmas az intézmények által működtetett szakok működés közbeni minőségértékelésére.

A fejlesztett eszköz célja volt, hogy azt az intézmények ne csak a külső minőségihitelesítő eljárások során alkalmazzák, de be tudják építeni belső minőségbiztosítási eszközként is. Az eszköz tesztelése piloteljárások keretében történt, amelyben az alábbi intézmények vettek részt:

- Eötvös József Főiskola (gazdaságtudományok képzési terület),
- Miskolci Egyetem (informatika és műszaki képzési területek),
- Széchenyi István Egyetem (informatika képzési terület).

Az eljárások látogató bizottsági tagjai a munkacsoport intézményi delegált szakértői voltak.

A piloteljárások tapasztalatai rávilágítottak arra, hogy az eszköz azonnali bevezetése nem lehetséges, azt hosszabb edukációs időszaknak kell megelőznie, munkaterhelésben pedig jelentős többletet jelentene mind a MAB, mind az intézmények számára.

A képzési területi akkreditációs eljárás eredményei ezért az integrált intézményakkreditációs eszközben hasznosultak, s lett a képzési területi akkreditációs eljárás dokumentumrendszere annak támogató eszköze.

A felsőoktatás sikerességének egyik fokmérője, ha alkalmas a magasan képzett munkaerő folyamatos utánpótlásának biztosítására. Az utánpótlás abban az esetben eredményes és hatékony, ha már a felsőoktatás képzési környezete, ideértve a szabályozást, ügyvitelt és minőségértékelést, olyan módon működik, hogy:

- **figyelembe veszi a nemzetközi trendeket**, alkalmazott módszereket, gyakorlatokat;
- egzakt módon **biztosítja a munkaerő-piaci szereplők igényeinek** rendszeres becsatornázását;
- **a képzési és kimeneti követelményi rendszere rugalmas;**
- **a gyakorlati ismeretek valós érvényesülését** és új tanulási módokat, valamint rövid távú tanulási eredmények elismerését teszi lehetővé;
- **figyelembe veszi a felsőoktatás strukturális átalakításából eredő működési igényeket;**
- **a társadalom széles köre számára közérthető módon közvetít információt.**

Ezt a célt szolgálja „**A felsőoktatási képzések ágazati modernizációja kiemelt projekt**” is azáltal, hogy a **felsőoktatás képzési környezete szempontjából kiemelkedő jelentőségű három szakmai szervezet** működési feltételeit javítja.

A felsőoktatási képzések esetében a korábban alkalmazott párhuzamos programakkreditáció biztosította az egyes képzések akkreditációját, azaz működés közbeni értékelését. Jelenleg a doktori képzések és az intézményakkreditációs eljárás keretében a hitéleti képzések terén biztosított a képzések működés közbeni vizsgálata.

Az intézményakkreditációs eljárás nem alkalmas arra, hogy a szakok belső működési és minőségbiztosítási folyamatait áttekintse, mivel az eljárás célja az intézményi minőségirányítási rendszer vizsgálata, aminek csak egy része a szakokon zajló minőségbiztosítási tevékenység. A szakok indításakor pedig a MAB csak ex ante értékelést végez, ami szakvélemény kiadását eredményezi, nem akkreditációt.

A projekt keretében a MAB célja a képzések ex post értékeléséhez használható új eszköz kifejlesztése volt, mely feladatot a Programakkreditációs fejlesztési munkacsoport végezte.

Az új eszköz esetében szükséges volt definiálni azt is, hogy az egyes szakokra vagy a szakok egy nagyobb csoportjára vonatkozzon. Mivel a magyar felsőoktatás közel 4000 felsőoktatási képzést kínál az érdeklődők részére, ezért a szakok egyesével történő akkreditációja nem kivitelezhető. Így a gondolkodás a képzési terület felé fordult és az egy képzési területhez tartozó szakok csoportos értékelését helyezte előtérbe.

További fontos tényező volt a kidolgozás során, hogy az intézmények az egyes képzési területeken az akkreditációs eljárástól függetlenül, belső értékelési rendszerükben is használni tudják az eszközt, erősítve ezzel intézményi, szakokra kiterjedő minőségbiztosítási rendszerüket.

A munkacsoport ezért elkészítette a képzési területi akkreditációs eljárás önértékelési útmutatóját, az eljárás értékelőlapját és az ehhez kapcsolódó oktatási célú dokumentációt.

A munkacsoport tagjai felsőoktatási intézmények delegált szakértői voltak, akik az intézményi kérdésekben támpontot adtak a szakos működés vizsgálatát biztosító eszköz fejlesztéséhez, majd a piloteljárásokban a látogató bizottságok tagjaiként értékelték az eljárásokban részt vevő intézmények képzésműködtetését.

A képzési területi akkreditációs eljáráshoz tartozó önértékelési útmutató és értékelőlap egyértelmű szakmai eredménye egy újfajta gondolkodás megjelenítése a magyarországi felsőoktatásban. Az eddigi intézményakkreditációs eljárások az intézmény komplex minőségirányítási rendszerét értékelték, ahol egy-egy kérdés, például a képzések minőségbiztosítása, kisebb hangsúllyal szerepelt. Amennyiben a jelenlegi képzési és kimeneti követelményeket felváltják a képzési területek és a szakok elvárt tanulási eredményeket tartalmazó leírásai, ami intézményenként eltérést fognak mutatni az intézményspecifikus részek bevezetése miatt, a felsőoktatási intézményeknek újra kell gondolniuk a szakok minőségbiztosítási folyamatait, hiszen jelenleg nincsen olyan komplex eszköz a kezükben, amivel egyszerre tudnák megmutatni a képzés stratégiai illeszkedését, az elvárt tanulási eredmények teljesülését és a képzési területen belüli eredményeket. Azaz az intézmények vezetése és a fenntartók ennek az új eszköznek akár intézményen belüli alkalmazásával is pontos képet kapnak egy-egy képzési terület helyzetéről, eredményeiről.

Az önértékelési útmutatóhoz tartozó értékelőlap egzakt kritériumok mentén képes értékelni a területen elért eredményeket, ami szintén új eredmény az intézményakkreditációs és a doktori iskolák akkreditációs eljárásaihoz képest. Az alkalmazást segíti az oktatási cézzal széleskörű magyarázó részekkel ellátott útmutató és értékelőlap, az ahhoz tartozó videó- és prezentációs anyag, azaz az új eszköz bevezetéséhez szükséges ismereteket tartalmazó oktatási anyag.

Az új eszköz több ponton is támogatja a teljes projektben vállalt, majd bevezetendő reformok gyakorlati alkalmazását, mivel

1. a projekt eredményeként létrejövő új szakleírások alkalmazásakor:
 - o lehetővé teszi az egyes szakokon és a képzési területen az elvárt tanulási eredmények teljesüléséhez szükséges minőségbiztosítási folyamatok és eredmények követését;
 - o támpontot nyújt az intézmények részére az elvárt tanulási eredmények adminisztratív rendszerben történő megjelenítéséhez;
 - o támogatást nyújt a mikrotanúsítványt adó részismereti képzések és az intézményi mesterképzések besorolásához.
2. Biztosítja az ET 2017/C 189/03 javaslatnak történő megfelelést.
3. Bemutatja az intézményi vagyongazdálkodás lehetőségeit.
4. Útmutatást nyújt a szakok belső auditjához.
5. Egzakt kritériumok bevezetésével támogatja az intézmények belső fejlesztési folyamatait is.
6. Oktatási anyagként támogatja a felsőoktatási intézmények belső minőségfejlesztési folyamatait.

Az új akkreditációs eszköz olyan önértékelési lehetőséget biztosít a felsőoktatási intézmények számára, ami a rendszeres minőségbiztosítási tevékenység részeként egy dokumentumban lesz képes vizsgálni az adott képzési terület:

- reagálási idejét és munkaerőpiaci megfelelését;
- fenntartói elvárásoknak megfelelését;
- intézményi stratégiai célok teljesítésében való részvételét;
- az elvárt tanulási eredményeinek teljesülését;
- a szakjain az elvárt tanulási eredmények teljesülését.

Komplex eszközként tudja alkalmazni a képzési területhez tartozó szakok vezetése, az intézmény vezetősége és a fenntartó egyaránt, mert az értékelőlappal kiegészített önértékelési útmutató egyben oktatási anyaga a szakok minőségbiztosítási folyamatai intézményi tervezésének és fejlesztésének.

Az új eszközt piloteljárások keretében tesztelte a munkacsoport. A képzési területi akkreditációs eljárásban 4 piloteljárás zajlott le:

1. Széchenyi István Egyetem – informatikai képzési terület
2. Eötvös József Főiskola – gazdaságtudományok képzési terület
3. Miskolci Egyetem – informatika képzési terület
4. Miskolci Egyetem – műszaki képzési terület

Az piloteljárások tapasztalatait a munkacsoport összegezte, az intézményektől és a látogató bizottságok tagjaitól részletes visszajelzést kért az új eszközzel.

A visszajelzésekben számos olyan probléma került rögzítésre, ami azt mutatja, hogy a felsőoktatási intézmények számára még nehézséget jelent ennek az új eszköznek és az abban rejlő lehetőségeknek az értelmezése:

- megmutatkozik a fragmentált intézményen belüli rendszer, ahol nem képzési

területben, hanem karokban gondolkodnak a felsőoktatási intézmények.

- Az intézményrendszernek alkalmazkodnia szükséges az elvárt tanulási eredményekben gondolkodáshoz.
- Ugyanabban az intézményben két képzési területen eltérő problémákat fedtek fel, ami rámutat az intézményen belüli erősebb eltérésekre is.

A piloteljárások továbbá egyértelművé tették a MAB számára is. Hogy egy-egy eljárás az intézményakkreditációs eljáráshoz hasonló mértékű terhelést jelent.

A piloteljárásokba bevont intézmények reprezentálták a magyarországi felsőoktatási intézményeket, a piloteljárások eredményeire és a MAB intézményakkreditációs tapasztalataira alapozva azonban megállapítható, hogy az azonnali bevezetése nehézségeket okozna a felsőoktatás jelenlegi rendszerében.

Ezért a képzési területi akkreditációs eljáráshoz kifejlesztett eszközrendszert a MAB az intézmények számára belső fejlesztési és értékelési eszközként teszi elérhetővé, amelynek alkalmazásával fel tudnak készülni az új típusú integrált intézményakkreditációs eszközzel folytatott eljárás szakos akkreditációkat eredményező kérdésblokkjára.